

Cu dragostea mă-nvălii -
Doamne, -amar mă hodinii.
Colecția MIRCEA RADU, Ungureni.
De la Dumitru Buda, 59 ani, 1978.

2034

Nu văd de-aceea nevestă
Când oi bate la fereastă
Să nu mă năpoastă-n casă,
Să mă puie după masă,
Să-m dea horincă să beu
Și în brațe să o ieu
Și să o sărut pe loc -
Bărbatu, lese-l, în foc.
Colecția ION VANCEA, Sârbi.
De la Vasile Dunca, 88 ani, 1976.

2035

Mândră, bine te-am ibdit
Până te-ai purtat cinstit,
Dacă te-ai dat dracului
Te-am lăsat să sii a lui.
Colecția ION VANCEA, Sârbi.
De la Vasile Dunca, 88 ani, 1976.

2036

Mândră, dacă vezi că beu
Nu mă sili să te ieu,
Dacă vezi că-s băutori
Nu mă purta-n șezători
Și noaptea pe la teotori.
Colecția ȘTEFAN REDNIC, Berbești., 2003.

2037

Beu la cășmă și mă-mbăt,
Vin mândrile și mă văd
Și dacă mă văd că-s bat:
- Dă-l încolo, blăstămat,
C-o băut nemăsurat.
Colecția ION VANCEA, Sarasău.
De la Anuța Boja, 45 ani, 1972

2038

Pântru mândra din Coștiui
Tre-o-aș Valea Porcului,
Pântru mândra din Bârsana
Trece-o-aș de bună samă.
Colecția ȘTEFAN REDNIC, Berbești, 2003.

2039

Pânzătură albă-n cui
Fată ca și mine nu-i
Nici în Vad, nici în Coștiui
Numa-n Valea Porcului.
Colecția ȘTEFAN REDNIC, Berbești, 2003.

2040

Măi pretine, tu și tu,
Cu năravu lui dracu:

Colecția DUMITRU IUGA

Obiceiuri și credințe la sărbătorile de toamnă

Sf. Simion Stâlpnicul, 1 septembrie se zice că *ține stâlpii pământului*. Datina bisericească veche îl socotea ca *început de an*. Se poate vedea, în această zi, *cum va fi tot anul*: dimineață ploioasă - primăvară ploioasă; dacă la amiază e frumos - va fi an bun; dacă nu plouă - an secetos; dacă i noros, timp închis - va fi toamnă rea; dacă tună va fi toamnă lungă.

De **Sfânta Maria Mică**, nașterea Maicii Domnului, 8 septembrie, se merge cu *profeți*, în pelerinaj, din fiecare parohie, fetele - mai mari, nemăritate, dar și cocoanele - au costume special cusute: cămăși albe, sugnă tot albă și șorț alb, frumos ornamentate în cusături alb pe alb. Feciorii și coconii poartă costum țărănesc obișnuit, de sărbătoare. Din satele de pe cursul superior al Izei se merge la mănăstirea din Dragomirești, de pe cursul mijlociu la Rozavlea. Se pleacă dimineața și, după slujbă, revin în satele lor intonând cântări Maicii Domnului, la fel ca și la Sf. Maria Mare. Însă nu se mai merge cu o zi înainte. Se face praznic, ca de Sf. Maria Mare.

Acum *pleacă păsările călătoare iar șerpii se ascund în pământ*. Care șarpe rămâne afară și este găsit, trebuie omorât, se spune că îl doare capul.

Ziua Crucii, 14 septembrie. Acum se *închide pământul pentru unele vietăți*: șerpi, alte târătoare. *Nu-i bine să tai lemne*, să nu vină șarpele în casă. Se ține cu post. Se sfințește busuioc de ziua Crucii, fetele îl folosesc să se spele pe cap, să aibă păr frumos.

Sâmedru, Sf. Dumitru, 26 octombrie. În sâmbăta dinainte de Sâmedru se *fac pomeni de sufletul morților*, cu mâncare, băutură, colaci, "ca să fie primit, să-i primească și morții pe ceia lume".

Dacă de Sâmedru *mai este frunză*, și Sf. Gheorghe va fi înfrunzit. Se zice că el are grijă să facă negru codrul, adică să-l desfrunzească. Sâmedru *închide cerul*. Se cunoaște și vremea: dacă-i lună plină și senin *va fi iarnă bună*; dacă-i noros - *iarnă aspră*.

Acum se *osâmbresc păcurarii și slugile pot să-și caute alt stăpân*. Se zice că-i *ziua răilor*, pentru că acum păcurarii și slujile se îmbată, petrec și fac câte rele.

Ziua cu luminările, se ține în preajma lui 1 noiembrie, după cum cade sâmbăta sau după cum o fixează preotul și poporenii. Se îngrijesc mormintele, se duc flori, se aprind lumânări pe morminte, "să aibă mortul vedere (lumină) în ceie lume". Se împart milostenii la săraci, să fie de sufletul morților.

Filipii, 14 noiembrie, sunt *mai mari peste fiare*, peste lupi, urși... *Nu-i bine să duci gunoiul din casă afară*, nici cărbuni că vin jivinele și mănâncă și se înmulțesc; să nu coși cu roșu, sau deloc, nu-i voie să împungi cu lucruri ascuțite; să nu dai împrumut; să nu macini, să nu torci, să nu speli rufele; se leagă foarfecile cu o sfoară, să fie legată gura lupilor; să nu te piepteni că le faci cărare lesnicioasă la lupi.

Indreiu, Sf. Andrei, 30 noiembrie este ziua lupilor. Lupii se ascund în bârlog pentru că își văd umbra și se tem. Ei acum nu văd și nu aud bine că li-i legată gura. Femeile *leagă foarfecele, săcurea, pieptenele, cuțitu* să lege gura la lupi.

Fetele nu mănâncă toată ziua nimic, nu beau apă până la aprinsu stelelor. Ele fac un *cocuș de făină frământat în slatină*, îl bagă în spuză și îl coc între focuri (jar dedesubt și jar deasupra), apoi se duce și, șezând *pe tăietor*, mănâncă jumătate cocușu, ascultând câinii. De unde bat câinii îi va veni ursitu. Alte fete, după ce s-o copt cocușu, merg afară și, dezbrăcate, *înconjoară casa*, apoi pun cocuș pe tăietor, se urcă cu picioarele și-l sfarmă și mănâncă o bucată, după care merge în casă. Jumătatea cealaltă se pune *sub pernă* și se mănâncă la miezu nopții fără să bea apă. În noaptea aceea fata își visează ursitu aducându-i un pahar cu apă.

Tot în această zi, fata de măritat mere la tăietor după aprinsul stelelor și *aduce un braț de lemne în casă*. Când le pune jos le numără. Dacă-s cu soț se mărită după Crăciun.

Alte fete nemăritate, *mușcă din cel mai mare măr o dată* și apoi, până la Crăciun, mușcă în fiecare zi o dată. În seara de Crăciun, când răsar stelele, îl termină de mâncat pe tăietor. Când vin copiii a corinda, primul care intră în casă indică numele ursitului.

De Indrei se pun crengi de pom într-un vas cu apă, să înflorească de Anul Nou.

Săliștea de Sus, 2002

REMY GALTIER

Traditions d'automne en Pays Héraultais:

LA VENDANGE

Malgré la modernisation et la prolifération des machines a vendanger dans les vignobles de la plaine, certains propriétaires, surtout dans l'arrière pays, conservent les vieilles traditions.

Ces traditions sont d'ailleurs reprises lors des nombreuses fêtes de vendanges qui éclosent dans de nombreux villages.

Certes, il n'y a plus, à l'entrée de l'automne, cette arrivée massive dans les villages de travailleurs venant de la montagne ou de l'Espagne pour participer à la récolte mais il plane dans l'air comme un parfum de saison.

Après le « banc des vendanges » qui annonce l'ouverture des vendanges et la location des ouvriers, le travail commence.

La « colle », (groupe de vendangeurs) se compose généralement de 7 coupeuses entraînés par la meneuse, de 2 videurs qui vident les sauts des vendangeuses

Fotografie din ziarul BEZIERS, Duminică, 20 octombrie 2002

**Curaj, găină,
Că te tai.**

Tu ești dracu, eu puui.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2041

Sie dracu supărat
După câte le-am lăsat,
Sie dracu năcăjît

După câte le-am ibdit.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 70 ani, 1982.

2042

Câte fete-n brațe-am strâns
Tăte după mine-o plâns
Și pe tine de te-oi strânge
Și tu după mine-i plânge.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2043

Cine m-o-nvățat cu dor
N-ar pute muri ușor,
Nici pe cergă, nici pe țol -
Numa pe pământu gol.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 70 ani, 1982.

2044

Adă, Doamne, trenu-n gară
Și pe mândra mé de-asară,
Adă, Doamne, trenu-n gări
Și pe mândra mé de ieri.

Colecția ION VANCEA, Sarasău.
De la Anuța Boja, 45 ani, 1972

2045

Să trăiesc numa-atâta
Să pun mâna pe mândra:
Gurița i-aș săruta,
Ochii cu sprâncenele,
Pieptu cu mărgelele.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 70 ani, 1982.

2046

De când am drăguț rognean
Nu pot purta măieran
Numa-un sir după ureche -
Ș-acela uscat, nu verde.

Colecția ȘTEFAN REDNIC, Berbești, 2003.

2047

Măi mândruț, când i vini
Hai pân fundu grădinii
Să nu afle vecinii
Că vecinii mă pândesc
Eu cu cine mă ibdesc.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 70 ani, 1982.